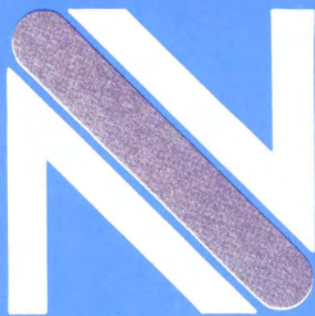

MODELO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA PARA O ENSINO

MODELO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA PARA O ENSINO

INDICE

I. Situación actual e necesidade dun modelo de normalización lingüística para o ensino	7
2. Principios básicos e desenvolvemento do modelo	9
2.1. Liñas xerais	9
2.2. Programas e desenvolvemento	10
2.2.1. Os Equipos de Normalización	10
2.2.2. A Educación Infantil	11
2.2.3. A Educación Primaria	11
2.2.4. A Educación Secundaria e Universitaria	12
3. A Etapa de transición	13
3.1. E.X.B.	13
3.2. B.U.P. / F.P.	14
3.3. Universidade	14
4. Da Administración Educativa	17

Edita: Comisión Promotora

Deseña e produce: Axendas AGA

As organizacións asinantes deste documento, interesadas na necesaria normalización lingüística do ensino, constatamos unha situación aínda moi deficitaria de presenza vehicular do galego nos diferentes niveis educativos, e unha falta de vontade política clara por parte da Administración para efectivizar esta necesidade, que é, ademais, un mandato legal.

No noso país existe unha poboación escolar ambientalmente galego-falante, e outra ambientalmente español-falante. Tendo en conta, non obstante, a proximidade dun e outro idioma, e o coñecemento, cando menos pasivo, que a maioría dos escolares teñen do galego, propoñémo-lo seguinte plan ou Modelo de Normalización Lingüística para o Ensino, para que se cumpra o obxectivo de galeguización paulatina neste campo, que é indispensable para unha normalización real do idioma.

A.P.L.L. (Asoc. de Prof. de Lingua e Literatura Galega)/ASPG (Asociación Sociopedagóxica Galega)/B.N.G./CC.OO. de Ensino/Concello de Fene/Departamento de Filoloxía Galega (Univers. de Santiago)/División de Estudos de Bilingüismo (I.C.E.)/Federación de A.P.A.s de Ferrolterra/Federación de Asociacións Culturais/Facultade de Filosofía e CC. da Educación/I.C.E. (Instituto das Ciencias da Educación)/I.L.G. (Instituto da Lingua Galega)/M.N.L. (Mesa pola Normalización Lingüística)/M.C.G./Nova Escola Galega/P.S.G.-E.G./S.G.E.I.- (C.X.T.G.)/S.G.T.E./U.T.E.G.-(I.N.T.G.)

Compostela, 30 de xuño do 1989

SITUACIÓN ACTUAL E NECESIDADE DUN MODELO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA PARA O ENSINO GALEGO.

Entendemos por normalización lingüística o proceso que teña como resultado o que o noso idioma acade unha situación normal, como lingua de uso de toda a poboación galega en todo tipo de situacións. Na actualidade, e como consecuencia dun proceso histórico, a situación diglósica na que se atopa a poboación galega produce unha infravaloración da propia lingua, o que representa un dos maiores atrancos neste camiño.

Resulta evidente que a normalización lingüística do noso sistema educativo é un obxectivo imprescindible para a consecución dunha escola renovada, democrática e socialmente integradora.

Non hai que esquecer que só na medida en que unha comunidade, cunha lingua e cultura de seu, estea disposta a mante-la súa identidade, poderá establecer e facer seu un sistema educativo no que o tratamento lingüístico non poña en perigo aquela, senón que favoreza o seu mantemento e consolidación.

O ensino é un factor moi importante de transmisión- adquisición de competencia e pautas de comportamento lingüístico, o que o converte nun dos eixes decisivos para a normalización; normalización no ensino que non é un fin en si mesma, senón que se encadra na necesaria normalización en tódolos sectores sociais.

A situación actual neste ámbito, constatada por estudos realizados por diferentes instancias nestes últimos tempos, amosa unhas baixas cotas de normalización, o mesmo que se observa na sociedade en xeral.

Apréciase que os avances realizados ata agora neste proceso son insuficientes e produto de iniciativas individuais ou de grupos, non do necesario impulso administrativo ou político. Non hai obxectivos procesuais marcados

no camiño normalizador, nin estratexias minimamente definidas, nin vontade de acadar dun xeito efectivo a normalización, nin sequera naqueles fins marcados pola lexislación vixente.

A situación da poboación, no tocante á competencia lingüística, é óptima no noso país, debido sobre todo a:

a) Unha poboación autóctona moi compacta, sen grandes aportes de poboacións foráneas.

b) Proximidade lingüística entre o galego e o español, o que favorece notablemente a intercomunicación e a comprensión.

c) Un grao de familiaridade e coñecemento, aínda que pasivo nalgúns casos, do galego por parte de moi altas porcentaxes de poboación.

Pero esa normalización non se vai acadar dun xeito espontáneo e voluntarista. No propio concepto de normalización está implícita a necesidade de planificación e de control do proceso, é dicir, precisa dun modelo que debe fixa-las grandes liñas polas que ha dicorre-lo proceso normalizador, así como a temporalización das doferentes etapas, que debe desembocar nunha situación na que o galego sexa a lingua de uso en tódolos niveis educativos. Ei-la tarefa que abordamos nas páxinas que seguen.

2

UN MODELO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA PARA O ENSINO.

2.1. LIÑAS FUNDAMENTAIS DO MODELO.

Fíxanse como liñas fundamentais ou eixes básicos do modelo os seguintes:

a) O modelo aplicarase a todo o territorio e a todo o universo educativo galego. Debe ser asumido, polo tanto, como tal pola Consellería de Educación, polo Goberno e polo Parlamento galegos. Este é o único xeito de que estea garantida a necesaria coherencia do modelo e a súa continuidade, así como o desenvolvemento lexislativo complementario e os precisos recursos humanos e materiais que cumpran para a súa posta en práctica.

b) A restauración do galego en novos ámbitos de uso e novos falantes deberá ser considerada dende unha dimensión colectiva.

c) O modelo fixa, como momento no que se entende que tódolos rapaces e rapazas, con independencia da súa procedencia idiomática, deben estar en disposición de realizaren o ensino en galego, a idade dos 11/12 anos, coincidindo co comezo da educación secundaria obrigatoria na futura Reforma Educativa, ou o equivalente no sistema actual.

d) Con anterioridade a ese momento, e partindo das distintas situacións iniciais, debe darse, en todo caso, unha liña de normalización progresiva que teña como obxectivo camiñar cara a esa normalización plena marcada no punto anterior.

2.2. DESENVOLVEMENTO DO MODELO NAS DIFERENTES ETAPAS DO ENSINO.

2.2.1. Equipos de Normalización e criterios de determinación de programas.

Constituiranse Equipos de Normalización Lingüística en tódolos centros escolares, que serán coordinados por un Equipo de Normalización Lingüística de ámbito nacional.

Estes Equipos deberán ter unha preparación técnica que posibilite unha actuación eficaz e manter unha vontade normalizadora e de avance no proceso, e non de freo ou estancamento.

As súas funcións básicas serán:

1. Defini-la situación inicial do alumnado de novo ingreso no centro, dende o punto de vista do idioma.

Dadas as características da situación lingüística galega sería imposible —e quizais contraproducente— facer unha catalogación ríxida galego-falantes/español-falantes da poboación escolar galega. Na etapa inicial, previa ó actual EXB, propoñemos que se teñan en conta os seguintes factores:

a) a fala individual do alumno/a.

b) a lingua predominante no entorno.

c) a capacidade de comprensión oral, avaliada mediante proba e a capacidade de expresión e de resposta, co mesmo criterio.

2. Determinación do programa lingüístico a seguir, así como das adaptacións oportunas á realidade concreta, dentro das liñas marcadas neste modelo de normalización e con vista á consecución real dos obxectivos aquí marcados.

3. Seguimento puntual e avaliación do proceso, establecendo, no seu caso, as medidas correctoras necesarias para a consecución dos obxectivos sinalados.

4. Deseño e elaboración, en colaboración co profesorado implicado, das estratexias necesarias para que aqueles alumnos/as que poidan presentar algunha dificultade idiomática se poidan integrar totalmente no seu grupo ó longo dos primeiros anos de escolaridade, así como das estratexias necesarias para permitir que, naqueles grupos con programas que non contemplan a total implantación inicial do galego, os avances dos alumnos/as galego-falantes non se vexan coutados, senón favorecidos.

2.2.2. Educación Infantil.

No período de educación infantil, entendido como etapa comprendida entre os 0 e 6 anos, defínense tres posibles grupos con cadanseu programa:

A) Alumnos/as que constitúan grupos caracterizados polo Equipo de Normalización de Centro —á vista dos datos obtidos segundo os criterios expresados en 2.2.1— como de presenza maioritaria do galego.

Neste grupo o programa que se establecerá será totalmente en galego.

B) Alumnos/as que constitúan grupos caracterizados polo Equipo de Normalización de Centro como de presenza media do galego.

A este grupo aplicaráselle un programa en galego. O Equipo de Normalización, en colaboración co profesorado implicado, aplicará as medidas pedagóxicas necesarias para facilitar e garanti-lo normal desenvolvemento lingüístico, académico e intelectual do alumnado.

C) Alumnos/as que constitúan grupos caracterizados polo Equipo de Normalización de Centro como de presenza maioritaria do español.

A estes grupos aplicaráselles nesta etapa un programa en español coa presenza, como mínimo, de 1/3 das actividades en galego. En todo caso, o Equipo de Normalización poderá ampliar en calquera momento a presenza do galego, á vista da situación concreta do grupo e da súa evolución.

Neste grupo tamén se poderán desenvolver programas de inmersión en galego.

2.2.3. Educación Primaria.

Para os grupos definidos na etapa anterior como A e B, seguiranse os mesmos programas establecidos, en galego, coa incorporación da área de español.

Para o grupo C desenvolverase unha segunda fase do programa inicial, que contemple un aumento porcentual e progresivo da presenza do galego, a partir do fixado na etapa anterior, que desembocará na xeneralización do seu uso no momento marcado nas liñas xerais deste modelo (11/12 anos), ó comezo da Secundaria obrigatoria.

Tamén continuarán, neste grupo, os programas de inmersión, axeitando as estratexias ós niveis acadados.

2.2.4. Educación secundaria e universitaria.

O ensino será totalmente en galego nestes niveis, co español como asignatura. (Para etapa de transición V. apartado 3).

3

A ETAPA DE TRANSICIÓN.

A efectos de cómputo de materias nesta etapa de transición, páttese da consideración de novas materias non galeguizadas previamente, partindo, xa que logo, da situación na que estea cada centro na actualidade e avanzando a partir dese punto. Así mesmo, pola influencia positiva ou negativa que ten na normalización lingüística, todo labor burocrático, de comunicacións internas ou coa comunidade e institucións, etc. realizarase en galego.

A etapa de transición terá unha duración máxima de 5 anos.

3.1. E.X.B.

Dado que o Plan que poña en práctica o modelo que acabamos de enunciar empezará a aplicarse sistematicamente cos nenos e nenas que ingresen por primeira vez no sistema educativo, haberá varios grupos de alumnos (os que xa estean integrados nos diferentes niveis educativos no momento actual) que non se poderán beneficiar plenamente do mesmo.

Ó longo de cinco anos estableceranse por parte dos Equipos de Normalización aquelas estratexias que permitan unha transición progresiva da situación actual á etapa terminal do modelo.

De calquera maneira, esas estratexias sempre terán en conta o punto de partida (maior ou menor grao de normalización acadado ata ese momento) e as liñas globais do modelo definido, de xeito que se procurarán aquelas adaptacións que fagan posible o maior achegamento ás pautas contempladas neste documento.

Así, nos actuais niveis de Preescolar e Ciclo Inicial (se se trata de grupos non iniciais), respetando o camiño xa andado, tenderase a solucións semellantes ás propostas no apartado anterior para estas idades.

No actual Ciclo Medio debe afondarse na liña iniciada xa na actualidade, consolidando o galego como lingua vehicular, como mínimo en toda a área de Experiencias (C. Sociais e C. Naturais).

Esta consolidación deberase ver incrementada na actual Segunda Etapa, incorporando novas áreas en galego, amais da de Experiencias.

En calquera caso, deberá tenderse a unha progresiva galeguización curso a curso, que permita conseguir dentro do prazo previsto a total posta en práctica do modelo.

3.2. B.U.P. / F.P.

No primeiro ano da etapa de transición desenvolveranse dúas materias, como mínimo, en galego, tal e como xa se contemplaba na correspondente Orde da Consellería de Educación.

A partir dese momento, irase aumentando o número de asignaturas en galego, a razón de dúas máis cada ano, ata chegar nos 5 anos marcados para a transición, á galeguización total do curriculum.

3.3. Universidade.

A presenza do galego na Universidade como lingua de docencia habitual é moi escasa e, en xeral, vese reducida na maioría dos casos a usos rituais. A galeguización do papeleo administrativo non se corresponde en absoluto coa utilización normal do galego nas aulas, nas publicacións ou noutras actividades propias deste nivel de ensino.

Datos estadísticos publicados recentemente avalan estas apreciacións e converten o problema en máis grave, se cabe, visto que é esta institución —en tódalas súas ramificacións— a encargada de formar futuros ensinantes para os outros sectores do ensino.

Ante esta situación propoñemos:

1. Xeneraliza-la galeguización de toda a burocracia administrativa e de todo o papeleo académico saídos dende o que sae do Rectorado, Decanatos, Dirección de Escolas, Colexios Universitarios, Departamentos, etc. e calquera outro programa ou comunicación.
2. Durante o prazo de cinco anos marcado como etapa de transición (no que se procurará que todo docente consiga a suficiente competencia oral e escrita do idioma) impartiranse un mínimo de dúas materias por curso en lingua galega, quedando estas á escolla do Consello de Departamento, Xunta de Sección, Escola ou Facultade, que, segundo as circunstancias de cada caso, irán ampliando progresivamente este número.

3. O coñecemento da lingua galega (a nivel oral e escrito) será un mérito preferente para o profesorado contratado, asociado e titular interino.
4. Nos concursos de prazas de titulares ou catedráticos, os tribunais terán en conta, na avaliación dos méritos, a experiencia docente e investigadora realizada en lingua galega.
5. En tódolos centros dependentes da Universidade, os Plans de Estudo e os programas terán en conta a especificidade do desenvolvemento social, económico e cultural de Galicia.
6. Será obrigatorio demostrar un coñecemento da lingua galega para formar parte do persoal de Administración e Servicios, tanto dende o punto de vista oral coma escrito.
7. Do volume global das publicacións universitarias financiadas con fondos públicos, como mínimo, o 50% deberá estar en lingua galega.
8. A Universidade, a través dos servizos correspondentes, poñerá a disposición dos autores medios persoais e técnicos para que poidan conseguir versións en galego dos artigos orixinais redixidos noutra lingua.
9. Facilitaranse gratuitamente cursos de galego a tódolos membros da comunidade universitaria para perfeccionaren a súa competencia en galego.

4

DA ADMINISTRACIÓN EDUCATIVA

A Administración educativa cómprelle un papel decisivo na posta en práctica deste modelo de normalización, aportando os medios humanos e materiais necesarios, así como exercendo de axente normalizador fundamental.

Esta posta en práctica do modelo debe incluír, ademais dos obxectivos básicos a acadar e das grandes liñas que acabamos de enunciado, unha ampla información sobre o proceso a seguir e os medios para levalo á práctica. Así mesmo, esa información deberá ser específica e adaptada a cada un dos sectores ós que vaia dirixida.

A Administración, con vistas á aplicación do modelo, debe crear unha estrutura descentralizada, na que se integrarian os distintos elementos do Equipo de Normalización de ámbito nacional. Este Equipo, de carácter pluridisciplinar, debe estar constituído basicamente por membros da Administración, Movementos de Renovación Pedagóxica e Sindicatos do Ensino, e terá unha implantación en toda Galicia a través dos Equipos de Normalización de Centro, de maneira que o seu labor se desenvolva en estreita interrelación coa aplicación práctica do modelo.

O Equipo de Normalización, a través dos seus distintos grupos, sería o encargado de orientar, explicar, controlar e avaliar todo o proceso de normalización, en contacto cos Equipos de Normalización de Centro, que estarán constituídos por persoas designadas polos Organos de Goberno dos centros respectivos.

Todo isto, obviamente, supón un forte incremento de recursos humanos e materiais, imprescindible para unha efectiva posta en práctica do modelo.

A Administración deberá favorecer, así mesmo, tódalas experiencias puntuais que supoñan un avance no proceso de normalización marcado polo

modelo. Dentro dese favorecemento entra a necesaria garantía de continuidade desas experiencias, o que leva á necesidade de considerar este factor á hora da asignación das correspondentes plantillas de persoal docente.

A Administración debe considerar, ademais, no contexto do modelo, unha serie de aspectos imprescindibles para a aplicación con éxito do mesmo. Salientamos, entre outros:

- Un rigoroso plan de formación do profesorado, que se debe realizar cos maiores recursos humanos e técnicos e coa máxima proximidade á realidade e ó contexto docente dos implicados.
- Un plan para a creación e difusión dos necesarios recursos e materiais didácticos que se prevean necesarios e que a realidade vaia demandando.

No tocante ó profesorado, deberá contemplar, ademais doutros factores, os seguintes:

1. A situación individual do profesorado no plano lingüístico nunca será impedimento para o normal desenvolvemento dos plans ou programas normalizadores. A Administración arbitrará as medidas oportunas para solucionar estes problemas alí onde se dean, garantindo, en todo caso, a continuidade do proceso normalizador.
2. Os aspirantes a un posto docente no sistema educativo público terán que acreditar coñecemento da lingua galega para a práctica docente da súa materia. O término da etapa de transición non poderá alegarse descoñecemento do galego ou incapacidade para desenvolver programas nesta lingua por parte de docente ningún.
3. Nas Escolas de Formación do Profesorado, así como nas Facultades e outros centros que teñan a docencia como un dos destinos prioritarios dos seus alumnos, enfatizarase a preparación pedagóxica e socio-lingüística para levar a cabo programas de normalización nas formas e nos contidos.
4. Como norma xeral, esixiráselles ós profesores que desenvolvan docencia en español, que respeten escrupulosamente as manifestacións individuais en lingua galega dos seus alumnos, e mesmo que as correspondan nesa lingua tanto oralmente como por escrito.
5. Non se aconsella que os profesores que vehiculicen o seu ensino en español sexan os que desenvolvan programas en galego perante o mesmo alumnado.

A comisión que redactou este "Modelo para a Normalización Lingüística no Ensino" rematou o seu labor o día 16 de xuño do 1989, en Compostela, e abriu un prazo para a difusión do mesmo entre as forzas políticas, sociais e técnicas vencelladas ó ensino e á lingua na procura do seu apoio e compromiso explícitos, previo á presentación do mesmo ás autoridades educativas.

O día 30 de xuño presentouse ó Conselleiro de Educación e ó Director Xeral de Política Lingüística. O día 5 de xullo foille, así mesmo, presentado ó Presidente do Parlamento Galego.

N

A dixitalización destes documentos foi posible grazas á axuda concedida a Nova escola Galega da Secretaría Xeral de Modernización e Innovación Tecnolóxica (Consellería de Industria - Xunta de Galicia), do Ministerio de Industria, Turismo e Comercio, así como do Plan Avanza e do Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER), ao abeiro da *Orde do 31 de decembro de 2008 pola que se establecen as bases reguladoras para a concesión, en réxime de concorrència competitiva, das subvencións destinadas a entidades de dereito público e privado, sen ánimo de lucro, para impulsar a realización de actuacións de difusión e formación relacionadas especificamente co desenvolvemento e implantación da sociedade da información na Comunidade Autónoma de Galicia, no marco do Plan Estratégico Galego da Sociedade da Información e o Plan Avanza, e se procede á súa convocatoria para 2009 (código procedemento IN521C)*

As publicacións están dispoñibles baixo unha licenza Recoñecemento-Non comercial-Compartir baixo a mesma licenza 3.0 España de Creative Commons que reza:

Vostede é libre de:

- Copiar, distribuír, exhibir e executar a obra.
- Facer obras derivadas.

Baixo as seguintes condicións:

- Vostede debe atribuír a obra na forma especificada polo autor ou o licenciante. Isto quere dicir que tanto os textos como as imaxes da Web poden ser utilizados por calquera, sempre que se cite a súa orixe, sempre que non se obteña un beneficio económico directo ou indirecto dese uso, e sempre que se inclúa no produto resultante a mesma licenza CC-NEG.

